Lief en leed

De gevolgen van hersenletsel voor (relaties met) naasten

Dr. Brenda van den Broek

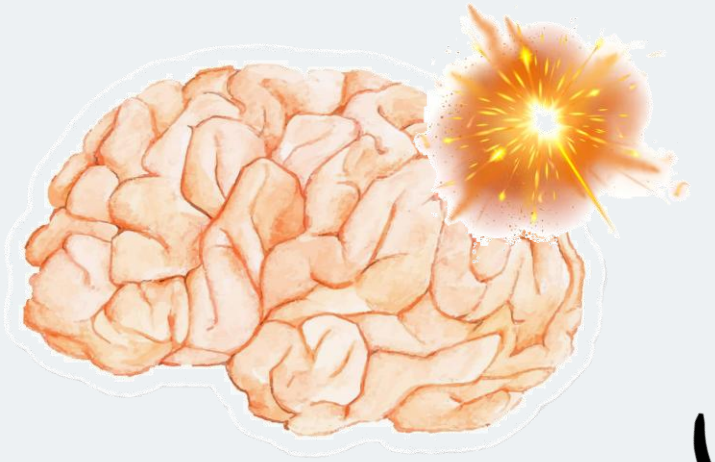
NAH+ Kenniscentrum

Radboudumc

Expertisecentrum Hersenletsel Limburg

GGZ Oost Brabant

Maastricht University

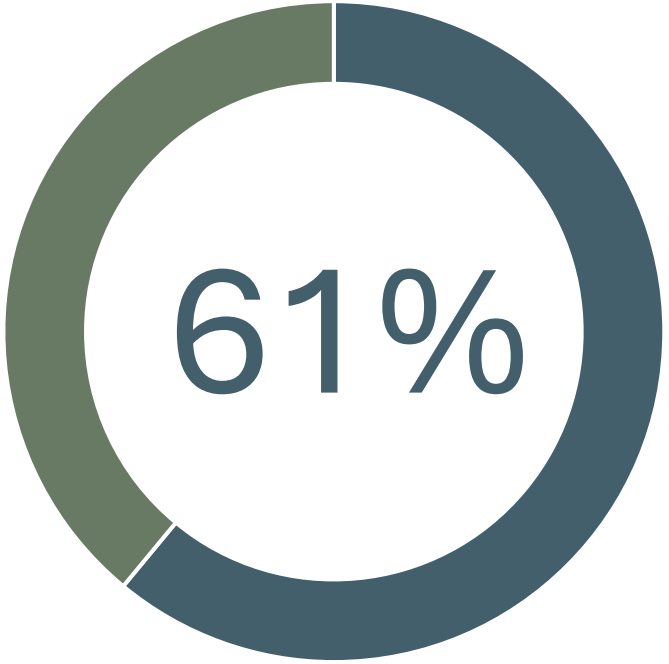

Verminderde kwaliteit van leven
(Gorgoraptis et al., 2019)

Depressie
(Scholten et al., 2016)

Angst
(Dehbozorgi et al., 2024)

Eenzaamheid
(Douglas, 2020)

van de mensen met ernstig traumatisch hersenletsel heeft geen vrienden buiten familieleden en betaalde zorgverleners. (Douglas, 2020)

Partners

Schrik/angst
(Kitzmüller & Ervik, 2015)

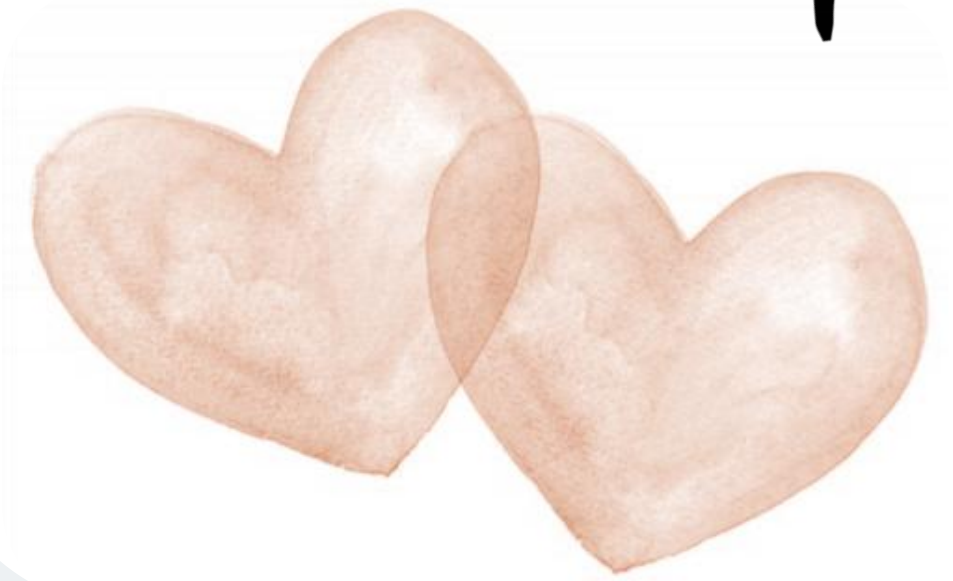
Veel extra (mantelzorg)taken
(Sennfält & Ullberg, 2020)

Gevoel ineens andere partner te hebben
(Wood, 2005)

- Depressie (Cox et al., 2023)
- Caregiver burden (Cox et al., 2023)
- Verminderde relatie-tevredenheid
  - 43 % noemt relatie ongelukkig
    (Kieffer-Kristensen & Teasdale, 2011)
- Verhoogde scheidings-percentages (Trygged et al., 2011)
- Relatiediscontinuïteit (Villa & Riley, 2017)

(McKee et al., 2020; Proctor & Best, 2019)

Mijn onderzoek: wat gebeurt er in partnerrelaties na hersenletsel?

Speciale aandacht voor rol van sociale cognitie

Vaardigheden nodig voor het begrijpen van de gedachten en gevoelens van anderen en het daaraan aanpassen van eigen gedrag

(McDonald, 2013)

Effect hersenletsel
op relatie

Rol van
sociale cognitie

Teleurstelling, eenzaamheid en moedeloosheid bij partners

“Even die arm om je heen, of even belangstelling naar elkaar toe. Dat was bij ons heel vanzelfsprekend. Ik kan het hem niet verwijten maar dat mis ik wel eens een beetje. Samen is niet meer helemaal samen.”

Schaamte en gevoel van falen bij mensen met hersenletsel

“Als het gebeurt bij je naasten, dan heb je het gevoel van: shit, ik schiet tekort. Ik heb te weinig aandacht gehad en dat vind je dan niet fijn.”

Rolverandering

“Als we dan ergens naartoe gaan dan zeg je wel: Het is ook goed om eens aan een ander te vragen hoe het met hen gaat.”

(Van den Broek et al., 2025)

Invloed van vermoeidheid en prikkels

“Als je echt vermoeid bent of overprikkeld, dan kun je gewoon niks meer hebben. Ja, dan wordt het ook lastiger om je te verplaatsen in een ander. Want je hebt gewoon je handen vol aan jezelf zeg maar.”

Belang van professionele hulp

“Er is een enorme bak hulp voor degene die het ondergaat, maar degene die ernaast staat die moet het echt maar gewoon uitzoeken.”

Bewustwording en verbondenheid

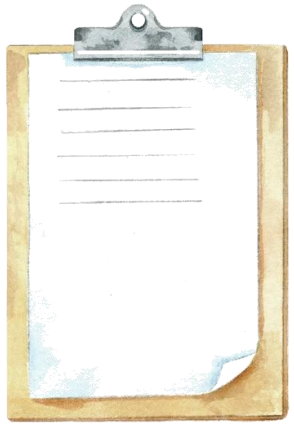
“Hij is gewoon veel zachter geworden, gewoon veel meer over gevoel praten, dingen uitspreken, veel eerder.“

(Van den Broek et al., 2025)

emotieherkenning
theory of mind

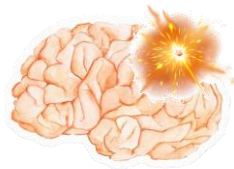

empathie (van zichzelf)
relatietevredenheid

empathie (van hun partner)
relatietevredenheid
relatiecontinuïteit

tevredenheid
relatie

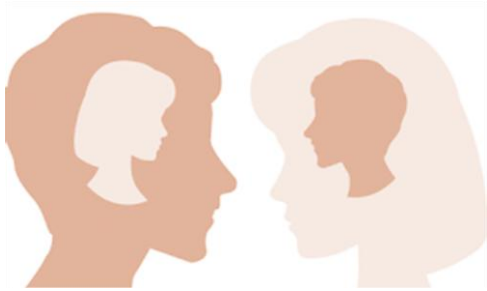

continuïteit
relatie

tevredenheid
relatie

emotieherkenning

theory of mind

empathie

Dus: aandacht voor partners en relaties is belangrijk

Goede relaties zijn belangrijk voor mensen met hersenletsel en hun partners

Partners ervaren onvoldoende ondersteuning een aandacht voor relatie

Laten we hier dus meer aandacht voor hebben!

Wat kunnen we doen?

Bespreek het!

Psycho-educatie

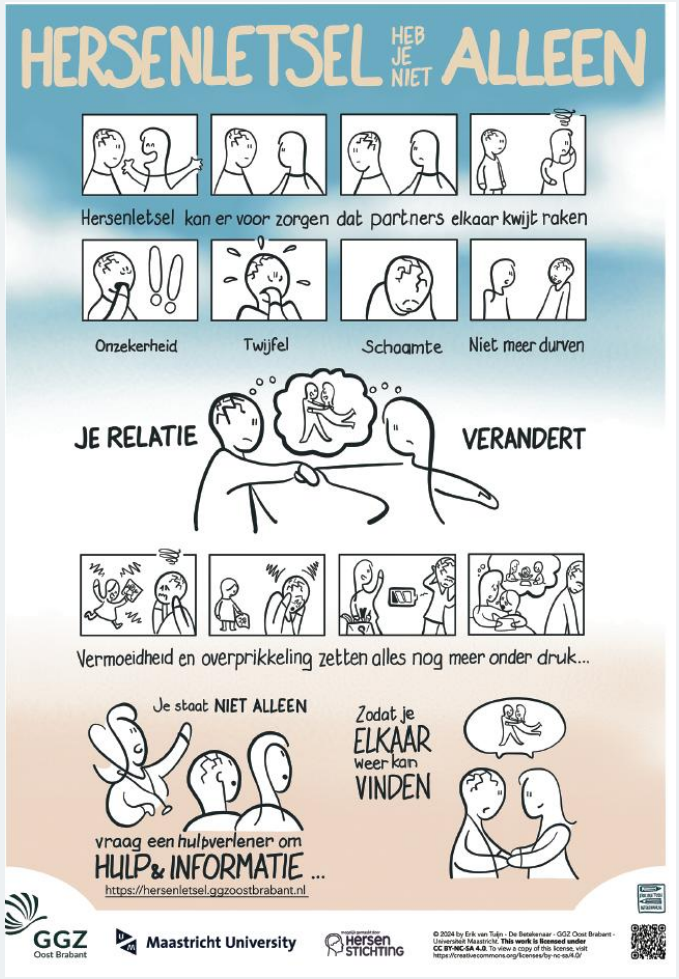

Ondersteuning voor partners

Lotgenotencontact voor naasten/partners

HERSENLETSEL HEB JE NIET ALLEEN
Hersenletsel kan er voor zorgen dat partners elkaar kwijt raken
Onzekerheid
Twijfel
Schaamte
Niet meer durven
JE RELATIE VERANDERT
Vermoeidheid en overprikkeling zetten alles nog meer onder druk...
Je staat NIET ALLEEN
vraag een hulpverlener om HULP & INFORMATIE ...
https://hersenletsel.ggzoostbrabant.nl
Zodat je ELKAAR weer kan VINDEN
GGZ Oost Brabant
Maastricht University
Hersen STICHTING

Onzekerheid
Twijfel
Schaamte
GESPREKSKAART 2
1. Welke **emoties** ervaar je als je nadenkt over jullie relatie sinds het hersenletsel?
2. Hoe **praten** jullie over moeilijke onderwerpen of emoties?
3. Wat helpt je om **samen beslissingen** te nemen over nieuwe uitdagingen?
GGZ Oost Brabant
Maastricht University

Referenties

Cox, V. C., Welten, J. J., Schepers, V. P., Ketelaar, M., Kruithof, W. J., van Heugten, C. M., & Visser-Meily, J. M. (2023). Burden, anxiety and depressive symptoms in partners–course and predictors during the first two years after stroke. *Topics in Stroke Rehabilitation*, *30*(6), 533-542.

Dehbozorgi, M., Maghsoudi, M. R., Mohammadi, I., Firouzabadi, S. R., Mohammaditabar, M., Oraee, S., ... & Bakhtiyari, M. (2024). Incidence of anxiety after traumatic brain injury: a systematic review and meta-analysis. *BMC neurology*, *24*(1), 293.

Douglas, J. (2020). Loss of friendship following traumatic brain injury: A model grounded in the experience of adults with severe injury. *Neuropsychological rehabilitation, 30*(7), 1277-1302.

Gorgoraptis, N., Zaw-Linn, J., Feeney, C., Tenorio-Jimenez, C., Niemi, M., Malik, A., ... & Sharp, D. J. (2019). Cognitive impairment and health-related quality of life following traumatic brain injury. *NeuroRehabilitation, 44*(3), 321-331.

Kieffer-Kristensen, R., & Teasdale, T. W. (2011). Parental stress and marital relationships among patients with brain injury and their spouses. *NeuroRehabilitation*, *28*(4), 321-330.

Kitzmüller, G., & Ervik, B. (2015). Female spouses' perceptions of the sexual relationship with stroke-affected partners. *Sexuality and Disability*, *33*(4), 499-512.

McDonald, S. (2013). Impairments in social cognition following severe traumatic brain injury. *Journal of the International Neuropsychological Society*, *19*(3), 231-246.

McKee, G. B., Perrin, P. B., Agudelo, Y. R., Plaza, S. L. O., Quijano-Martinez, M. C., Ohayagha, C., ... & Arango-Lasprilla, J. C. (2020). Relationship satisfaction and depression after traumatic brain injury: An actor-partner interdependence model of patients and caregivers in Mexico and Colombia. *American journal of physical medicine & rehabilitation*, *99*(11), 1032-1038.

Pont, W., Groeneveld, I., Arwert, H., Meesters, J., Mishre, R. R., Vliet Vlieland, T., ... & SCORE-Study Group. (2020). Caregiver burden after stroke: changes over time?. *Disability and Rehabilitation, 42*(3), 360-367.4.

Proctor, C. J., & Best, L. A. (2019). Social and psychological influences on satisfaction with life after brain injury. *Disability and health journal*, *12*(3), 387-393.

Scholten, A. C., Haagsma, J. A., Cnossen, M. C., Olff, M., Van Beeck, E. F., & Polinder, S. (2016). Prevalence of and risk factors for anxiety and depressive disorders after traumatic brain injury: a systematic review. *Journal of neurotrauma, 33*(22), 1969-1994.

Sennfält, S., & Ullberg, T. (2020). Informal caregivers in stroke: Life impact, support, and psychological well-being—A Swedish Stroke Register (Riksstroke) study. *International Journal of Stroke*, *15*(2), 197-205.

Trygged, S., Hedlund, E., & Kåreholt, I. (2011). Education and poststroke separation among couples with mutual children. *Journal of Divorce & Remarriage*, *52*(6), 401-414.

van den Broek, B., Muskens, J., van Heugten, C., Bus, B., & Rijnen, S. (2025). "Together is no longer completely together": Exploring the influence of social cognition problems on partner relationships following acquired brain injury. *Clinical Rehabilitation*, *39*(3), 339-352.

Villa, D., & Riley, G. A. (2017). Partners' experiences of relationship continuity in acquired brain injury. *Cogent Psychology*, *4*(1), 1380891.

Wood, R. L. (2005). Waking up next to a stranger. *The Psychologist*, *18*(3), 138-140.

NAH+ Kenniscentrum

Verder praten?

Zoek me op tijdens het symposium of mail naar:

brenda.vandenbroek@radboudumc.nl

Radboudumc

Expertisecentrum Hersenletsel Limburg

GGZ Oost Brabant

Maastricht University